

dog hverken det ærede Udvalg eller det høie Thing dristet sig til at foreslaa en Ophævelse af Lyendelovgivningen. Selv i 1854, da Loven af 10de Mai udkom, og da Doktrinen om „det rene Kontraktforhold“ stod i fuld Glorie, selv da dristede man sig ikke til at ophæve Lyendeloven men foreslog kun visse Forandringer, hvorved den mere nærmede sig „det rene Kontraktforhold“. Men nu vil jeg spørge det høie Thing, om disse Forandringer i Retning af det rene Kontraktforhold have haft en heldig Indflydelse paa Udvillingen af Lyendeforholdene. Ja, jeg behøver kun at henvise til de indkomne Andragender og alle Klagerne, der lyde fra den ene Ende af Danmark til den anden, de ere Svar paa Spørgsmaalet. Jeg vil nu spørge, dersom vi sit Lyendeforholdet gjort til et rent Kontraktforhold, hvorledes vilde da den uestarne Tjenestepige, eller Dreng, der nylig ere udgaaede fra Opdragelsen i Fattighuset eller fra et uvidende, daarligt Hjem, og ofte under ydre Forholds Tryk ere nødt til at tage en hvilken som helst Plads, der tilbyder sig, være stillede, dersom de ikke havde anden Beskyttelse overfor haarde og egenkjerlige Husbønder end den, de have sikret sig, da de fæstedes. Hvorledes skulde de værges deres Ret overfor Husbønden, fattige og uvidende, som de ere, naar ikke Lovgivningen værgede Lyendet, og Staten tog det under sin Beskyttelse? Og vilde Husbønden være gunstigere stillet, naar Forholdet gjordes til et rent Kontraktforhold? Selv i det nuværende Dieblit staar Husbønden overfor Kontrahenter, der ikke stille ham nogen som helst Sikkerhed for Opfyldelsen af de Betingelser, de ere gaaede ind paa, thi han har ikke engang nogen Sikkerhed for, at den ærlige Billie til at opfylde Forpligtelserne er tilstede. (Modsigelse). Der eksisterer ikke nogen som helst „Sikkerhed“ for, at der hos den Kontrahent, Husbønden forhandler med, er nogen ærlig Billie tilstede til at opfylde sine Forpligtelser; tværtimod have vi daglig Vidnesbyrd om, at, naar der tilbydes sig Fordel for Lyendet ved at bryde sin Kontrakt, saa vil det deslovarre altfor ofte være beredvilligt til at bryde den, og naar Husbønden saa forsøger gennem Domstolene at fremtvinge sin Ret, er man jo ikke uvidende om, hvorledes Lyendet kan holde Husbønden for Nar, ved at lade ham løbe med Stævning fra Jurisdiktion til Jurisdiktion, og naar han saa endelig efter de utroligste Værgelser og Bryderier, Tab af Penge og Tidsspild har faaet Dom over Lyendet, saa kan Lyendet reise til en fremmed Egn, førend han kan faae gjort Eksekution. Selv om man imidlertid vil se bort herfra og betragte Lyendet som en bvsiddende og fuldkommen vederhæftig Person, saa vil Lyendeforholdet efter sit eget indre Væsen dog ikke kunne gjøres til et rent Kontraktforhold, fordi den sande og virkelige Værdi af den Gjenstand, hvorom der kontraheres, er afhængig af Lyendets Trostid og Væretagelsen af det, der er anbetroet

Lyendet, og det er ikke noget ydre Paavifseligt eller Haandgribeligt, Noget, hvorfor man kan føre juridisk Bevis, hvorvidt det er udført paa den rette eller betingede Maade. Det er saare let for Lyendet at tilfidesætte sine Pligter saaledes, at det tilspør Husbønden de allerstørste Tab, uden at Husbønden derfor er istand til at føre Bevis for, at det har begaaet Kontraktbrud; men selv om Husbønden kunde overbevise Lyendet om Kontraktbrud, saa har jeg allerede paavist, at han som oftest er ude af Stand til gennem Domstolene at skaffe sig Erstatning, men at han kun paafører sig Bryderi og Værgelse samt Penge- og Tidstab ved at forsøge derpaa. Naar det saaledes ikke er muligt ved Kontrakt at skabe det rette Lyendeforhold, naar Forholdet er af den Væskaffen, at ingen Kontrakt er i Stand til at værne derom, hvorledes kan man da tale om at skulle gjøre det til et rent Kontraktforhold. Erfaringen har viist, at de fleste Lyendekontrakter ere fuldstændig værdiløse Papirer, saa at man i Neglen ogsaa er bleven saa fornuftig ikke at spendere Papir eller Skrift paa saadanne Kontrakter, og dersom nogen af de Herrer var i Stand til at skrive en Lyendekontrakt, som vilde kunne beskytte Husbønder og Lyender i deres gjensidige Rettigheder, saa vilde jeg tilraade ham at tage Patent derpaa; thi han vilde kunne tjene Millioner derved. Men er det ikke muligt at skrive en saadan Kontrakt, saa er der ikke nogen som helst Sandhed i, at dette Forhold er et rent Kontraktforhold, og saa er det bedst, at vi søge jo før jo hellere for at komme bort fra en Ulsfarelse, der allerede har kostet Folket saa store Offre, at de Herrer, naar de faae Sagen fra mere end een Side, ikke vilde være blinde derfor. Jeg veed vel, at det er vanskeligt at skaffe en Mening Indgang, der staar i Strid med en Doktrin, der har 20—30 Aars Gævd, men, Gud ske Lov, Doktriner ere ikke evige! Jeg haaber ogsaa, at de sidste 20 Aars Erfaring ikke har været aldeles spildt, men at de ærede Medlemmer af det høie Thing ikke ville lukke Øinene for de Sandheder, som de indensfor deres eget Livs Erfaring have faaet stadfæstede. Jeg skal bringe i Erindring, at Lyendeloven af 10de Mai 1854 ikke var en af disse med Længsel indføjede Reformlove, der skulde afhjælpe trykkende Forhold, som affødte Misnøje og Utilfredshed. Man kan ingenlunde med Sandhed sige, at Lyendeforholdene dengang vare ugunstige. I Sammenligning med nu vare de overordentlig gunstige, og uagtet de Bøst og Mangler, der Raabede ved dem som ved alle andre menneskelige Forhold, var der dog hverken hos Husbønden eller hos Lyende nogen saadan almindelig Misforståelse tilstede, der kunde nødvendigvis gjøre eller berettiget til en gennemgribende Reform. Nei, Reformen blev hovedsagelig fremkaldt ved Theorier og Anstuelser, som dengang havde faaet en saa almindelig Udbredelse, at man ligesom savnede dem i dette Forhold og derfor ogsaa